

דבר העורכת

לקוראים שלום!

ט"ו בשבט בפתח והגיליון הפעם עוסק בנושאים הקשורים ליום טוב זה. חיים כהן שופך אור על תהליך ייצור שמן הזית. ואילו אני פותחת צוהר קטן לנושא עצים עתיקים בארץ ישראל ואגדות הנקשרו בהם. אנחנו שמחים לפרסם מאמר ראשון בפינה התנ"כית שתיכתב על ידי משה ביאלי. הפעם בפינה משה מספר לנו על תיבת נח והמבול וקושר את הסיפור ליצירות אמנות. אנחנו מזכירים לכם לגבי הסקר הגדול של נושאנצ'יק. צרפנו אותו גם לגיליון זה ונשמח אם תמלאו אותו ותשלחו לנו במייל או בדואר רגיל לכתובת נושאנצ'יק, בית יואל, נמל תל אביב 40, תל אביב 63506. בין העונים יוגרלו 2 פרסים על סך 100 ש"ח לקניית בולים וצידוד בולאי. מהרו לשלוח! ולבסוף, כבכל גיליון, חידון בולאי נושא פרסים.

נתראה בגיליון הבא,
שלכם, שביט

הזית ושמן הזית בארץ ישראל

חיים כהן

עץ הזית הוא אחד ממיני העצים המזוהים ביותר עם העצים הגדלים בארץ ישראל והוא נכלל בין שבעת המינים, ככתוב: "ארץ חיטה ושעורה, גפן תאנה ורימון. ארץ זית שמן ודבש" (דברים, פרק ח' פסוק ח').

הזית תורבת לפני כ-6000 שנים מזית הבר, שהוא עץ נמוך וירוק עד. הזית המתורבת הוא עץ רחב צמרת, ויכול להגיע בזנים מסוימים לגובה של חמישה עשר מטר. בחפירות ארכיאולוגיות בארץ גילו שרידים של חרצני זיתים מלפני כמה אלפי שנה. שרידים רבים של בתי בד עתיקים נתגלו בכל הארץ, מרמת הגולן והגליל בצפון ועד איזור הר חברון. מכאן ניתן להסיק כי בתקופת המקרא ובתקופת המשנה והתלמוד גידול כרמי זיתים והפקת שמן זית היה נפוץ מאד בכל רחבי ארץ ישראל.

חנוכיה הדולקת
באמצעות שמן זית.

עץ נמוך, ירוק עד.

הזית הוא אחד
משבעת המינים.

מחפירות ארכיאולוגיות ומהמקורות מסתבר, שגם המסחר בשמן זית ויצואו לארצות שכנות כמו מצרים היה מקובל ונפוץ. גם השימוש בשמן זית לצרכי פולחן דתי ידוע. את מנורת המשכן הזינו בשמן זית, ועד היום יש המדליקים את חנוכיותיהם בחג החנוכה באמצעות שמן זית.

במקורותינו נקשרו לזית תכונות רבות כמו יופי, בריאות, יציבות, שם טוב, פולחן ואיתו גם משחו מלכים. לזית נקשרו גם הרבה סגולות רפואיות ברפואה העממית והוא שימש כתרופה כמעט לכל בעיה רפואית, אם בשימוש חיצוני ואם בשתיית שמן הזית.

לזית זנים שונים

לזית זנים רבים מאד. בכל אזורי הגידול של הזית בעולם ישנם זנים מקומיים האופייניים להם, וכך גם בארץ. הזן המוכר ביותר בארץ נקרא בפי כל סורי. מקורו בסביבת העיר צור אשר בדרום לבנון, ושמו שובש והפך מ"צורי" ל"סורי". זן זה מצטיין באחוז גבוה של שמן ופירותיו מתאימים גם לכבישה.

גלוית מירב המראה זיתים מזן סורי

מסיק ידני

נקיפה על ידי מוטות עץ

זן נוסף הנפוץ בארץ הוא הנבאלי. מקורו באזור סביב העיר שכם – נבלוס בערבית - ומכאן שמו. את הנבאלי מגדלים בעיקר באזור יהודה ושומרון ובאזור השפלה. כמות השמן בו נמוכה במקצת מזה של הזן הסורי.

זן נוסף אשר פותח בארץ בשנים האחרונות הוא הברנע, המתאפיין ביבול גבוה ובטעם עדין. זן אחר הגדל בארץ, בעיקר בכרמי הזיתים במגזר היהודי הוא המנזנילו, זן ממוצא קליפורני מיועד בעיקר לכיבוש אך מתאים גם לייצור שמן. בשנים האחרונות, עם ריבוי נטיעות הזיתים במגזר היהודי, נכנסו גם זנים אירופיים מארצות אגן הים התיכון - ספרד, איטליה ויוון. זנים אלו מצטיינים בשמן בעל טעם עדין ומשובח.

מסיק הזיתים

עץ הזית מתחיל להניב פירות כבר בשנתו השלישית, וככל שהוא מתבגר היבול הולך ועולה. בשנותיו הראשונות הוא מניב בכל שנה, אך עם השנים היבול הולך ונעשה סירוגי – שנה יבול גבוה והשנה שלאחריה יבול נמוך מאד, אם בכלל.

מסיק הזיתים מתחיל בחודש ספטמבר, אז נמסקים זיתי המאכל הגדולים כל עוד הם ירוקים. זיתי המאכל נמסקים באופן ידני בלבד כדי לא לגרום לפגיעה בפרי. עבודת המסיק הידני מצריכה הרבה ידים עובדות, שקשה מאד להשיג בימינו.

בחודש אוקטובר מתחיל מסיק זיתי השמן, בעיקר במגזר הערבי שם נעשה המסיק בעבודת ידים, על ידי גיוס כל המשפחה לצורך זה. רוב בעלי הכרמים במגזר הערבי נוהגים למסוק את הזיתים על ידי נקיפה (חבטה) במוטות עץ ארוכים על ענפי העץ, כפי שנעשה גם בימי קדם. פעולה זו אינה מטיבה עם עצי הזית מאחר שהחבטות עלולות לפגוע בענפים הצעירים האמורים לשאת את היבול של העונה הבאה.

מטעים מודרניים הם מרווחים, כדי לאפשר שימוש במנערת.

העץ מתחילת גידולו כך שענפיו יתפצלו רק בגובה של 80 סנטימטר מעל פני הקרקע, כדי שהמנערת תוכל לחבוק את הגזע בקלות. המנערות יובאו לארץ בעיקר מאיטליה ומספרד, אך כיום יש גם מנערות פרי פיתוח ישראלי העושות עבודה יפה מאד.

שמן זית זך

בעל חיים נדרש לסובב את הגלגל.

בורג עץ סוחט את הזיתים שבעקלים.

במגזר היהודי, שענף הזית התפתח בו מאד בשנים האחרונות, מתחילים למסוק בחודש נובמבר, כאשר צבע הזיתים משתנה מירוק לאדום, ואחר כך לשחור. במגזר היהודי משקיעים הרבה במיכון בענף, כדי לחסוך בכח אדם ובעלויות. רוב המטעים במגזר היהודי מתוכננים מראש כדי שתהיה אפשרות להשתמש במכונות הנקראות מנערות למסיק (המנערת מנערת את העץ ואוספת את הזיתים שנופלים). עצי הזית ניטעים במרווחים מתאימים למעבר המנערת, והמגדל מעצב את

הפקת שמן הזית נקראת בעברית "עצירה", והיא נעשית בבית הבד, הקרוי כך על שם קורת בית הבד שבעזרתה סחטו את השמן מהזיתים בימי קדם. את הזיתים ריסקו בימי קדם בעזרת מפרכה - מתקן אבן שבו הזיתים הונחו על משטח תחתון עגול וגלגל אבן גדול וכבד כתש וריסק את הזיתים. הגלגל היה כה כבד עד כי רק בעל חיים חזק (כגון חמור או גמל) יכול לסובב אותו. לאחר מכן הוכנס רסק הזיתים לתוך סלים שטוחים ועגולים הנקראים עקל. את העקלים הניחו מתחת לקורת בית הבד, שהועמסה באבנים כבדות ולחצה על העקלים בכח רב עד שהשמן נסחט כולו. החומר שיצא מהרסק (המוהל) הכיל שמן ומים, הוא נעצר בתוך גומה ושם שהה זמן מה עד שהשמן צף מעל פני המים ונאסף. בבתי הבד שהיו בשימוש הערבים בדורות האחרונים השתמשו במקום קורת בית הבד בבורג עץ שסחט את הזיתים שבתוך העקלים.

כיום מופק שמן הזית בבתי בד מודרניים, תוך שימוש במכונות חדישות. התהליך הופך למהיר יותר, וההספק הרבה יותר גדול. הזיתים מוכנסים לתוך מתקן שטיפה, כאשר העלים ושאריות הענפים הדקים מועפים החוצה בעזרת מפוח. משם עוברים הזיתים לתוך מכונה המרסקת אותם. עיסת הזיתים המרוסקת מועברת

לאחר מכן למכבש הסוחט את העיסה. המוהל שנוצר מוזרם לצנטריפוגה המפרידה את השמן מן המוהל. בפעולה זו המכונות המודרניות נעזרות במים שחוממו עד 35

מעלות. חום זה עדיין אינו פוגע בשמן ובאיכותו, והתהליך נקרא הפקת שמן זית בכבישה קרה. שימוש בכבישה שאינה קרה, כלומר במים המחוממים מעל ל-35 מעלות, גורם לפגיעה באיכות השמן.

יש להבדיל בין איכות השמן לבין טעמו והצבע שלו. האיכות נקבעת בבדיקות מעבדה, והיא פועל יוצא של מספר קריטריונים, אשר הבולט שבהם הוא רמת החומציות של השמן. איכות השמן הגבוהה ביותר נקראת "מעולה" (extra virgin, באנגלית) והיא בעלת חומציות של עד 0.8 אחוזים. טעמם של הזיתים וצבעם נקבעים לא רק על ידי זני הזיתים שמהם נעצר השמן, אלא גם מעיתוני המסיק ומסוג האדמה שעליה גדל כרם הזיתים. שימוש בזיתים ירוקים

בית בד מודרני.

בתחילת העונה יקנה לשמן צבע כהה, ואילו בסוף העונה, כאשר רוב הזיתים כבר שחורים, צבע השמן הוא בהיר יותר. מייד לאחר המסיק צבע השמן יהיה עכור, אולם עם חלוף הזמן המשקעים יורדים לתחתית המיכל, והשמן נראה צלול.

בשנים האחרונות חלה עליה תלולה בצריכת שמן הזית בארץ. רופאים ודיאטנים ממליצים על שמן הזית כגורם המפחית בכולסטרול הרע והמעלה את הכולסטרול הטוב. כך הפך שמן הזית – מוצר בעל היסטוריה של כ-6,000 שנה – לאופנתי, וכרמים חדשים ובתי בד קטנים צצים חדשות לבקרים.

עצים עתיקים ואגדות בארץ ישראל

שביט טלמן

"והדרת פני זקן"

עצים עתיקים הם עצים שגילם למעלה מ-100 שנים, אך ההגדרה היא תלויה זן – יש זני עצים שנחשבים עתיקים בגיל 100 ויש זנים שהם רק בוגרים בגיל מופלג זה. בארץ ישנן 3 משפחות של עצים עתיקים: עצים מקוריים שגדלו בארץ ונשתמרו, עצים "חדשים" שננטעו על ידי החלוצים ואקולמו בארץ ועצי פרי שהשתמרו בודדים בתוך בוסתנים. רוב העצים נשתמרו תודות למיקומם – ליד מקום קדוש או אתר ציוני חשוב. אחרת, עם השנים, העצים נעקרו ופינו את מקומם לחקלאות ולפיתוח התיישבותי. עם זאת, כיום חוקי המדינה אוסרים על עקירת עצים עתיקים ללא אישור של קרן קיימת לישראל.

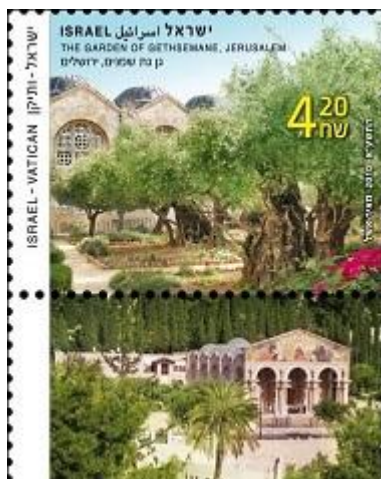
איך קובעים את גילו של העץ? חלק ממיני העצים גדלים בצורה כזו שבכל מספר שנים מתווספת טבעת

לגזע שלהם. כשכורתים עצים אלו ממש קל לאמוד את גילם – יש להכפיל את מספר הטבעות במספר השנים לכל טבעת ולקבל את גיל העץ. החסרון העיקרי בשיטה זו שיש לעקור את העץ, וכן שרוב מיני העצים בארץ ישראל אינם גדלים בצורה זו. אז מה עושים בכל זאת? מנסים לחפש במקורות – מחפשים עדויות במכתבים ובעדויות של מבקרים בארץ ישראל המספרים על העצים העתיקים, ובנוסף, מתחשבים במסורות בעל פה. כמובן שאומדנים אלו מאד לא מדויקים.

דוגמאות לעצים עתיקים בארץ ישראל

העץ העתיק ביותר בארץ הוא **פיקוס השקמה** בנתניה. אומדים את גילו ב-1000 שנה, ואף יותר. היקף הגזע שלו כ-8 מטרים ונדרשים 25 צעדים על מנת להקיף אותו. העץ אף מופיע בציור הסטורי של מבקר בארץ מ-1873 בשם צ'רלס וילסון. האגדה מספרת שמתחת לעץ זה נקברה אמו של מצביא ערבי חשוב שכבש את הארץ לפני 1400 שנים. אם זה נכון אז העץ אף עתיק מהאומדנים המירביים שלו...

עץ הזית בכנסית גת שמנים

עץ עתיק נוסף המתמודד על התואר הוא **עץ זית** שנשתמר בכנסייה גת שמנים בירושלים. מעריכים את גילו ב-800 שנים וישנם אף אומדנים המגיעים ל-1000! יש נוצרים המאמינים כי בגן זה, תחת אחד מעצי הזית במקום, ישו ישן בלילו האחרון. עם זאת, אין לכך שום

סימוכין. אגדה מעניינת מספרת על המקור לגזעו החלול של הזית: ביום מותו של הנביא מוחמד ירד אבל כבד על העולם כולו. התאבלו המאמינים, חיות השדה ואף העשבים והעצים. יותר מכולם התאבלו עצי הפרי - התאנה, הרימון והגפן. לאות צער ואבל, השירו את עליהם הירוקים ועמדו בשלכת. גם הזית, מלך עצי הפרי, נעטף באבל כבד. החלל שבתוכו התרחב מאוד, ובגזעו העבה והחסון נחרשו קמטים עבים כמקלעת; אך ענפיו המשיכו ללבלב והיו מכוסים בשפע עלווה ירוקה-כסופה.

הסתכלו העצים על הזית, ראו את חיצוניותו ותמהו: אתה, מלך העצים, הכי לא נאה לך להתאבל על מות הנביא?

ענה הזית ואמר: אתם השרתם את עליכם למען ייראה צערכם ברבים, אך צערכם חיצוני הוא ובן-חלוף, ועד מהרה תגדלו עלים חדשים ותשובו לשגרת היום-יום; ואילו אני צערי עמוק וכמוס בליבי, אך צער תמיד הוא- כי הנה יבש לבבי עם בוא הבשורה המרה ומוח גזעי נמק וכלה.

מאז גדלה הערצת המוסלמים לעץ הזית, והם הפכוהו לסמל היראה והכבוד.

כליל החורש, קטלב ואלון-תבור

עץ נוסף שנשתמר בזכות מיקומו הוא עץ **אלון התבור** הנמצא בסמוך לקבר במיוחס לרבי אבא חלפתא. מעריכים את גילו ב-600 שנה ומצאו לו התייחסות במסמך שנשתמר מ-1523. הנוסע האיטלקי רבי משה באסולה מתאר את המקום בספר מסעותיו במילים האלו "...שם התפללתי על קבר רבי חלפתא, והוא במישור ואילן גדול על קברו...". עוד עץ עתיק במקום קדוש הוא **הקטלב**, הנטוע סמוך לקברו של שייח בכפר עין קיניא. ישנה אגדה המסבירה מדוע גזעו של הקטלב הוא אדום:

היה היו פעם שני חברים- עץ הקטלב ויונה- שהתגוררו על גדות נחל הקישון בעמק יזרעאל. והיו השניים משחקים ומשתעשעים כל היום, ואושרם היה רב. אך לעת ערב הייתה היונה נוטשת את העמק, ועפה למרומי הר הכרמל הסמוך, ושם בילתה את הלילה.

נותר הקטלב בודד, והתעצב אל ליבו, וסקרנותו גברה מאוד, וישאל את היונה למעשיה במרומי ההר, והיא סירבה להשיבו דבר.

יום אחד, בעיצומו של קיץ, החליט הקטלב להעפיל למרום הכרמל. אזר את כל כוחו, שינס מותניו, ויחל לטפס במדרון התלול. והייתה העלייה קשה ומאומצת, וקרינת השמש היכתה בקטלב, ויאדים כולו וקליפתו החלה להתקלף, ושריריו התבלטו והשתרגו. ויעצור לפני הפסגה ואליה לא בא. ומאז אדום הקטלב, וקליפתו משורגת, ומקום חיותו במדרון.

שמורת שיזף

במקווה ישראל נשתמר עץ **פיקוס בנגלי** מרשים – הוא ננטע ב-1888 והפך לאחד מסמלי המקום. גובהו כ-15 מטר וקוטרו יותר מ-30! הוא חלק מהנוף של המקום ומבקרים רבים פוקדים אותו בבואם לבית הספר ההסטורי הזה. ליד עין חצבה עומד עץ **שיזף** מרשים. גילו מוערך ב-500 שנה, אך יש גם הערכות שהעץ בן 2000 שנה. גובהו כ-12 מטר והיקף גזעו כ-5.8 מטר.

ייבוש ביצות

בארץ החלוצים שתלו גם **אקליפטוסים** בשנות ה-80 של המאה ה-19 על מנת ליבש את הביצות. חלק מעצים אלה שרדו (בפתח תקוה, בראשון לציון ועוד). הם מתנשאים לגובה של למעלה מ-30 מטר ומקשטים את רחובות הערים.

עצי פרי עתיקים גם כן פזורים בארץ. עצי **תאנה** עתיקים בני 100-150 שנים נמצאים במספר רב יחסית בכל הארץ. בעיקר בסביבות ישובים ערבים שננטשו עם הקמת המדינה. הם שרדו בעיקר תודות למיקומם – ליד בורות מים ובפתחי מערות. ישנם גם הרבה עצי **חרוב** – העץ העתיק והקדוש ביותר נטוע ליד קברו של רבי שמעון בר יוחאי בפקיעין. לפי האגדה, הרב ובנו התחבאו במערה

סמוכה וניזונו מהעץ במשך 12 שנים. ישנה אגדה המסבירה מדוע עצים משירים את עליהם והיא נקשרת דוקא בתאנה:

הדבר היה לפני שנים רבות, רבות מאוד. כל הארץ הייתה אז ירוקה, כי הייתה מכוסה בעצים ובשיחים צפופים. והתאנה הייתה היפה שביניהם. עליה הרחבים פרשו צל סמיך וכהה על האדמה שמתחתיה.

בחיק האדמה ציפו זרעי עשבי הבר לסתיו. הם בקשו לנבוט ולגדול, וכשבא סוף סוף היורה - והם נבטו - החלו עלעליהם הראשונים להתקפל ולא המשיכו בצמיחתם. מה קרה? - צרה, צרה!

משהו מהתנ"ך: תיבת נח והמבול בראי האמנות

משה ביאלי

נח ובני משפחתו בתיבה. סרקופג רומי מהמאה ה-4.

פרשת נח והמבול הציתה את דמיונם של אמנים שונים לאורך ההיסטוריה. התיאור הראשון לתיבה מופיע על סרקופג (ארון קבורה העשוי אבן) רומי מהמאה הרביעית לספירה אשר נמצא בעיר טריר בגרמניה. עיר זאת נחשבת העתיקה ביותר בגרמניה. צבאות רומא כבשו אותה בשנת 30 לפני הספירה, ושלטו בה כחמש מאות שנה. הסרקופג מראה את נח, בני משפחתו ובעלי חיים בתיבה.

תיבת נח על כיפת קתדרלת שפייר.

תיאור מעניין נוסף של תיבת נח נמצא בכיפת קתדרלת שפייר בגרמניה. בניית הקתדרלה החלה בשנת 1030 והסתיימה כשלושים שנה אחר כך. למרבית הצער, תבליט התיבה לא הופיע עדיין על בולים, אך הקתדרלה עצמה כבר הונצחה במספר בולים.

הקתדרלה.

למעשה, ניתן לספר את פרשת נח והמבול רק באמצעות בולים, כפי שנעשה עתה. השלב הראשון הוא בניית התיבה. בלשון המקרא: "עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי-גֹפֶר" (בראשית, פרק ו' פסוק י"ד). חז"ל טוענים שבניית התיבה ארכה 120 שנה (כמובן, במונחים מקראיים). מסיפורי המקרא אנו מבינים שאורכה של התיבה היה 150 מטר, רוחבה 25 מטר וגובהה 15 מטר. לתיבה היו שלוש קומות.

בניית התיבה – ציור של רפאל משנת 1517.

השלב השני הוא איכלוס התיבה: "וּבָאת, אֶל-הַתֵּבָה--אֹתָהּ, וּבְנֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ וְנָשֵׁי-בְנֶיךָ אִתְּךָ. וּמִכָּל-חַי מִכָּל-בֶּשֶׂר שְׁנַיִם מִכָּל, תָּבִיא אֶל-הַתֵּבָה--לְהַחֲיֹת אִתְּךָ: זָכָר וּנְקֵבָה, יִהְיוּ" (בראשית, פרק ו' פסוקים י"ח, י"ט). הבול הישראלי המוצג להלן מראה את הכניסה לתיבה, כאשר בשבל מובא פסוק רלוונטי אחר.

הכניסה לתיבה לא הייתה מוקדמת מידי: "וַיְהִי, לְשִׁבְעַת הַיָּמִים; וַיְמִי הַמָּבּוּל, הָיוּ עַל-הָאָרֶץ" (בראשית פרק ז', פסוק י'). צמדת הבולים מהותיקן מציגה פרסקו של **מיכלאנג'לו** מתקרת הקפלה הסיסטינית מתחילת המאה ה-16, ובה נראים האנשים שלא הוכנסו לתיבה, המנסים להמלט מהמים הגואים, לשוא. אגב, "פרסקו" היא טכניקת ציור קיר אשר בה מציירים ישירות על טיח לח וטרי, כך שהצבעים מתייבשים יחד עם הטיח והופכים לחלק אינטגרלי מהקיר.

יש להניח כי גם בתוך התיבה לא ליקקו דבש. ציור הילדים מראה את התיבה נישאת על פני מים סוערים. מעניין שלדעת הילד המצייר התיבה הייתה פתוחה, דבר שאינו תואם את המשך הסיפור (פרשת היונה). התנ"ך עצמו לא מרבה פרטים, ומסתפק באמירה לקונית: "וַתֵּלֶךְ הַתֵּבָה, עַל-פְּנֵי הַמַּיִם" (בראשית פרק ז', פסוק יח').

אי אפשר לדבר על פרשת המבול, מבלי להתייחס לתפקידה המיוחד של היונה. הבול מדהומי מציג פסיפס מהמאה ה-13, המתאר היטב את הפסוק: "וַיִּשְׁלַח אֶת-הַיּוֹנָה, מֵאֶתֶר" (בראשית, פרק ח', פסוק ח').

גם הקשת – ההבטחה האלוהית שהמבול לא ישוב עוד – מופיע ביצירות אמנות. בחרתי להציג כאן ציור של **מארק שאגאל**, הממחיש את הפסוק **"וְנִרְאָתָהּ הַקֶּשֶׁת בְּעָנָן"** (בראשית פרק ט', פסוק י"ד). ציורו של שאגאל בולט בצבעוניות שלו, כמו רוב עבודותיו של האמן היהודי הדגול.

בסיום פרשת המבול נעצרה התיבה על פסגת הר אררט, ונח בני ביתו ושאר יושבי התיבה

יצאו ממנה. בלשון המקרא: **"וַתֵּנַח הַתִּבְיָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, בִּשְׁבָעָה-עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ, עַל הָרִי אֲרָרָט"** (בראשית פרק ח', פסוק ד'). **"וַיַּדְּבֵר אֱלֹהִים, אֶל-נֹחַ לֵאמֹר. צֵא, מִן-הַתִּבְיָה--אִתָּה, וְאִשְׁתְּךָ וּבְנֶיךָ וְנִשְׁי-בְנֶיךָ אִתָּךְ"** (בראשית פרק ח', פסוקים ט"ו, ט"ז). גליון המזכרת מארמניה נותן ביטוי אמנותי לפסוקים אלו.

עד ימינו אנו החוקרים מתווכחים ביניהם האם המימצאים הארכיאולוגים מאשרים שאכן שרידי התיבה נמצאים בסביבת הר אררט.

לתגובות ניתן לפנות למשה ביאלי בכתובת mobilom@bezegint.net

הסקר הגדול של נושאונצ'יק

נושאונצ'יק חוגג יומולדת 4 ולכם יש הזדמנות לזכות בפרס. מלאו את הסקר הקצר
ושלחו אותו אלינו – למייל nosonchik@gmail.com או הדפיסו ושלחו ל-
נושאונצ'יק, בית יואל, נמל תל אביב 40, תל אביב 63506
בין העונים יוגרלו 2 פרסים על סך 100 ₪ לקניית בולים וצידוד בולאי. יש לשלוח את
תשובותיכם עד לתאריך 1.3.2012

.....

שם: _____ גיל (אם מתחת ל-18): _____

כתובת: _____

e-mail: _____

תחומי איסוף: _____

האם אתם קוראים את הבטאון בקביעות? _____
מה דעתכם על –

- התכנים שנבחרים לגליונות _____
 - רמת הקושי של המאמרים _____
 - רמת הבולאות במאמרים _____
- האם הייתם רוצים לשנות או להוסיף דבר מה לגליונות?

מה דעתכם על הפינות השונות בבטאון? (הפינה הישראלית, רגע של הסטוריה)

אילו נושאים נוספים תרצו לקרוא בבטאון?

האם תהיו מוכנים לכתוב מאמר עבור הבטאון? _____
אם כן – באילו נושאים? _____

הארות, הערות ונושאים נוספים שתרצו להעלות:

חידון מספר 48

איזו מדינה?

איך נקראת היום המדינה
שהנפיקה בול זה?

א. סין

ב. זימבבואה

ג. סרי לנקה

ד. הודו

מי האישה?

מיהי המתעמלת הנראית בבול?
מתי ובאיזה גיל התפרסמה?
מה היה מיוחד בהישג שלה?

זהה את האתר

לפנינו בית האופרה המפורסם ביותר
באיטליה, _____.
באיזו עיר הוא נמצא?
מתי הוא נבנה?

את הפתרונות יש לשלוח למערכת nosonchik@gmail.com עד ל-15 בפברואר.
הפותרים מתבקשים לציין את גילם. בין הילדים ובני הנוער שיפתרו נכונה את החידות
יוגל פרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית. התשובות
לחידות ושם הזוכה יפורסמו בגליון הבא.

פתרון חידון מספר 47

איזו מדינה?

התשובה הנכונה היא א' - אלג'יריה.

מי האיש?

האיש הנראה בבול הוא **אלכסנדר פלמינג**, כימאי בריטי שגילה את הפניצילין – האנטיביוטיקה הראשונה. בזכות תגלית זו ניצלו חייהם של מיליוני אנשים, ופלמינג זכה בצדק בפרס נובל לרפואה בשנת 1945.

זהה את האתר

לפנינו פסגתו של הקילימנג'רו, ההר הגבוה ביותר באפריקה. ההר, המתנשא לגובה של 5,895 מטר מעל פני הים, נמצא בטנזניה.

בהגרלה שנערכה בין הפותרים נכונה עלה שמה של איילת עמנואל בת ה-13. איילת זוכה בפרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית.

מכתבים למערכת – לכל תגובה, הצעה או שאלה ניתן לפנות אלינו בכתובת
nosonchik@gmail.com